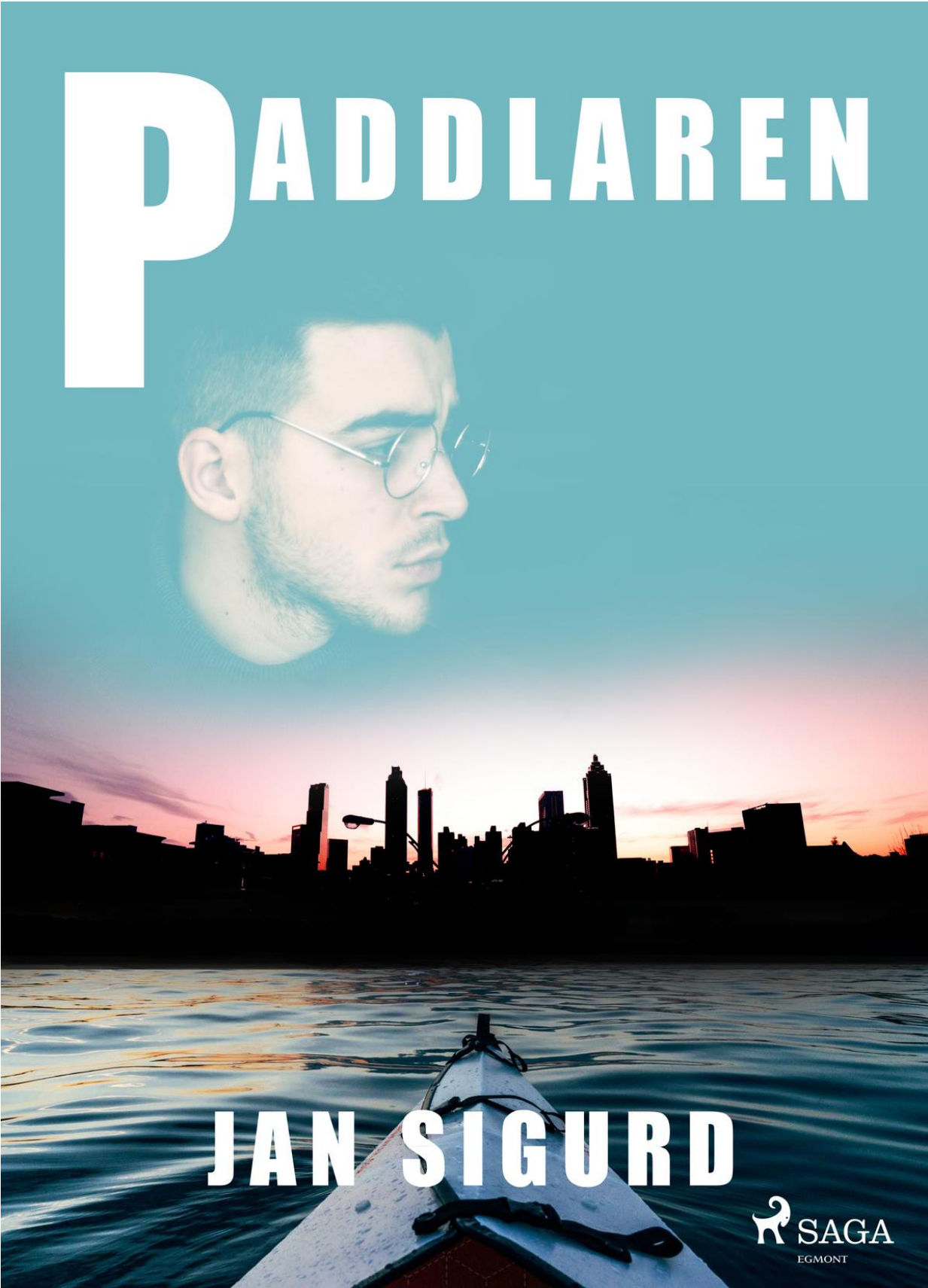

PADDLAREN

JAN SIGURD

PADDLAREN

The image is a book cover for 'PADDLAREN' by Jan Sigurd. It features a composite background. The upper half shows a man's profile from the nose up, wearing round glasses, against a teal background. The lower half shows a city skyline at sunset, with the sun low on the horizon, casting a warm glow. In the foreground, the tip of a kayak is visible on the water. The title 'PADDLAREN' is in large white letters at the top, and the author's name 'JAN SIGURD' is in large white letters at the bottom.

JAN SIGURD

 SAGA
EGMONT

Jan Sigurd

Paddlaren

Saga

Paddlaren

Omslagsfoto: Joshua Ness via Unsplash, Milan Popovic via Unsplash och Joe Yates via Unsplash

Copyright © 2003, 2018 Jan Sigurd och SAGA Egmont, an imprint of Lindhardt og Ringhof A/S Copenhagen

All rights reserved

ISBN: 9788711977620

1. E-boksutgåva, 2018

Format: EPUB 2.0

Denna bok är skyddad av upphovsrätten. Kopiering för annat än personligt bruk får enbart ske efter överenskommelse med Saga samt med författaren.

Lindhardtogringhof.dk

Saga är ett förlag i Lindhardt og Ringhof, ett förlag inom Egmont-koncernen

"Jag är författare, mina herrar. Att jag någon gång använder mig av Gycklets Mask betyder inte att jag är underhållningsartist."

C Himmelstrutz

I

Prolog

Det slår aldrig fel. Det kommer alltid dithän. Förr eller senare vill de veta vad man har för problem. Efter tio minuter eller en hel kväll i ens sällskap frågar tjejerna: och varför är en såpass normal person som du singel? Därför ska jag nu avslöja mitt problem: jag är oförmögen att älska. Det har min mor sagt. Att jag är oförmögen att älska. Smaka på det. Vem av er skulle tillstå en sådan sak om er själva? Även om ni vet det innerst inne skulle ni aldrig våga säga det högt. Jag... är... oförmögen... att... älska. Det låter tragiskt. Men om man sjunger det på signaturmelodin till exempelvis Familjen Flinta blir det snarare komiskt. Tragik med fel inramning är komik. Det vet jag av erfarenhet för jag är skådespelare och förresten heter jag Simon.

Jag har mat i ugnen. På riktigt. I min egen ugn i mitt eget kök. Där jag nu sitter vid ett köksbord och skriver dessa ord i ett svart häfte. Den är klar om femtio minuter.

Att jag skulle vara oförmögen till kärlek kan dock inte vara helt sant. Jag älskar till exempel vin. Men jag vill genast påpeka att jag inte är alkoholist – jag nyttjar alkohol. Jag kan hantera spriten. Jag brukar, inte missbrukar. Det är en jävla skillnad. Nej, det är det inte alls. Det är en viss skillnad. Tills man går över en gräns, som ingen riktigt vet var den går. Låt oss för enkelhetens skull säga att den går just här nu. Dricker jag ur det fulla vinglasen som står framför mig missbrukar jag. Om jag väntar i, säg, femtio minuter får jag dricka ur det för då har det på minuten gått exakt en vecka sedan jag drack senast och enligt Ikeachefen måste man lägga in sådana här totalt

vita veckor enligt ett system som han och numera även jag tillämpar.

Jag tror på honom. Alla har auktoriteter som vi lyssnar på och tar intryck av. Det ligger i människans natur. Att vilja ledas. Man tar intryck av andra, med eller mot sin vilja. Även de som inte tror det.

Jag har en bekant som påstår sig vara immun mot reklam. Han hade träffat en tjej och var i valet och kvalet. Han visste inte riktigt vad han kände för henne. Jag bestämde mig för att göra ett experiment. Jag talade om för honom att det var den bästa tjejen i hela staden; den sötaste, mest intelligenta, mest humoristiska, varmaste och trevligaste som fanns att uppbringa. Sägar du det, sa han och strök sig över hakan med högerhanden. Jag gick på och skönmålade den här tjejen med all kraft. Jag riktigt sålde in henne. Förstärkte hennes förträfflighet så till den milda grad. Någon månad senare fick jag ett vykort från Paris. Då hade de förlovat sig, i Eiffeltornets topp.

Det är den bästa recension jag fått, någonsin. För något uppträdande. Fast själv sätter jag nog ett annat uppträdande främst. På fars begravning. Jag spelade verkligen bra. Alla gick på min gestaltning av den sörjande sonen. Jag grät och såg sorgsen ut. Jag hulkade och samlade mig om vartannat. Jag var verkligen värd en Oscar för den prestationen.

Cynisk? Jag tyckte bara aldrig om honom. Han hade aldrig funnits där för mig. Och för det hatade jag honom. Så jag spelade bara vad konventionen kräver. Det är väl själva innebörden i att vara civiliserad. Att kunna de sociala spelreglerna utan och innan. Och det kan jag.

Jag är en mästerlig lirare på det sociala pianot. Jag kan spela på alla strängar. Jag kan spela i alla tonarter, i alla tempi, i dur och i moll. Det är väl därför jag blev skådespelare. För att få visa upp mina färdigheter.

Inte för att imponera på tjejer, som vissa tror. Det har aldrig lyckats. Hur mycket jag än har velat. Och det har jag. Är det något jag velat så är det att kunna manipulera betingelserna så att förälskelsens blixtn ska slå ner i hjärtat, för att få leva i det där ruset, i den där lycksaliga, euforiskt blinda dansen på stupets rand. Det är det alltid; en dans med slutna ögon. Ett feltramp och man störtar ner i avgrunden.

Och vilken blind kan dansa på ett stup utan att falla? För den bedriften behövs tur. Och det kan bara slumpen eller ödet förse oss med. Jag har inte haft tur. Och jag besitter definitivt ingen skicklighet.

Inte för att jag inte provat. Jag har försökt och försökt och försökt. Om och om igen. Men kärlek är ju ett arbete, sägs det. Fast vilket slags? Är det grovarbete, är det manschettarbete? Ibland får jag för mig att det är ett vårdyrke.

Den stora kärleken mötte jag när jag var tjugotre. Hon hette Lilian. Vi var tillsammans i fem veckor och tre dagar. Det var himmelriket. Jag hade redan innan bestämt med min kompis Palle att vi skulle spela gatuteater och tågluffa till södra Italien på sommaren så Lilian åkte på konstbiennal i Rom ett par veckor. Sedan var meningen att vi skulle träffas någonstans. Efter att ha konsulterat kartan fann vi att Neapel låg bäst till. Dit skulle vi skicka våra brev poste restante. Det gjorde jag. När jag kom dit efter ett par veckor och öppnade lådan fann jag alla mina brev till henne liggande oöppnade. Nåt från henne hittade jag inte. Jag åkte vidare ner till Sicilien med Palle. Jag har alltid fascinerats av maffiafilmer. Gudfadern. Vi badade och åt pasta al dente i två veckor. Vi såg inget av maffian, men sista dagen jag var där blev det oväder, det blåste upp och en turist var ute på drakflygning när plötsligt linan släppte

från dragbåten. Draken bara flög iväg mot horisonten, längre och längre upp bland molnen. Till slut var den försvunnen. Det var kusligt, som ett förebud om någonting. Och jag är bra på att känna varsel. Så jag tänkte att det var dags att ge sig av upp till Neapel igen. Jag tog tåget. När jag kommer gående på väg till postkontoret får jag syn på Lilian ett stycke framför mig på gatan. Där kommer hon trippande på fjaderlätta steg och i handen håller hon en... italienare.

"Och nu då?" säger jag när jag når ifatt dem inne på postkontoret. "Vad gör vi?"

"Ja, jag är ihop med Rinaldo nu", säger hon och pekar med tummen på den svartmuskige maffiatypen med kursiverade ögonbryn som står bredvid henne. Tja, det var inte så man skrattade käken ur led precis.

Det blev lite förvirrat och hon sa att kärleken är ett arbete och det gäller att finnas där för varann och det gjorde Rinaldo, inte jag, som hade rest iväg med min kompis. Men det var ju ett löfte. Sedan drog de och jag stod kvar. Med hjärtat bultande. Jag visste inte vad jag skulle ta mig till. Så jag knallade in på en uthyrningsfirma för motorcyklar. Tänkte väl köra ihjäl mig. Men de hade inga inne. Det enda jag fick tag på var en moped. En pytteliten röd moped. Vafan? När man behöver en riktigt manschauvinistisk Easy Rider-chopper till motorcykel så är det enda man kan få tag på en liten motoriserad tvåhjuling för dvärgar av märket Viaggio Bambino. Men jag hyrde den där och körde iväg. Långsamt körde jag runt stan och så iväg till några katakomber som det var skyltat till. Jag ställde mopeden och gick in i grottan. Det var en djup trappa i sten och längs väggarna hängde dödsallar och skelett. Före detta munkar. Där satt en skylt... You are like we were, stod det. Jag visste det. Allt är förgängligt. Kärleken, livet. Allt ska försvinna. Man kan lika gärna sköta

om det själv. Längst ner i botten av katakomben var en svart brunn eller snarare en liten damm. Som pupillen i ett öga. Bottenlös, stod det i en broschyr. Några andra turister syntes inte till så jag tog kvickt av mig alla kläderna och kastade mig i det svarta vattnet. Jag var fast övertygad om att dränka mig. Nu fick det räcka. Men det var kallt så in i helvete. Jag simmade kvickt tvärsöver och kravlade upp på andra sidan. Bäst som jag sitter där hopkurad och huttrar som någon fiollös Näck kommer en skock japanska turister in. När de får syn på mig börjar de skrika av förfäran och guiden ropar Vad gör ni, människa? på italienska.

Och då tänkte jag för mig själv att ja, vad fan gör jag, jo... jag arbetar. Io lavoro! Jag sitter här naken i denna kalla katakomb bland en massa döingar och arbetar med kärleken. Io lavoro con amore.

Första gången var med Karin. Jag var sjutton-arton. Vi hade väl mest ett resonemangsparti. Men det var många, långa och högljudda resonemang kan jag lova. Om till exempel att man visst kan både duscha och tvätta håret samtidigt. Det tyckte inte hon. Och om att jag går lite utåt med fötterna. Det tyckte i synnerhet hon. Var viktigt. Att påpeka. Hela tiden. Sedan var det ju det där med teatern. Hon hade svårt för att jag tog hem jobb på kvällarna. Men hur skulle jag annars hinna lära mig min roll. Och jag levde bara för teatern då. Jag hade precis kommit igång på allvar. Så när jag skulle öva in rollen som George i Vem är rädd för Virginia Woolf satte jag manuset i händerna på Karin. Jag tyckte hon kunde läsa mot i rollen som Martha.

"... och innan jag är färdig med dig så skall du få ångra att du inte strök med i den där bilolyckan. Sådär kan hon väl inte säga, Simon? Det är ju snudd på ärekränkning."

"Jag är tillräckligt avtrubbad, och med det menar jag in te genom sprit, även om det nog har sin del i den process som pågått genom åren — jag är tillräckligt avtrubbad för att nu klara av dig, när vi är ensamma. Jag hör dig inte, det är enda sättet att gå iland med det. Men du har slagit in på ett nytt spår under de två sista decennierna... eller hur länge det nu är som jag levt med dig i det här huset... det är alldeles för länge... alldeles för länge. Jag bryr mig inte om ifall du hänger ut dina smutsiga underkläder så, att alla ser det... men nu har du plockat med dig rubb och stubb in i din egen fantasivärld, och gett dina förvrängda idéer fritt spelrum, och följden har blivit..."

"Rena vansinnet! Ja, det håller jag verkligen med henne om. Kan det här verkligen vara nåt att spela, Simon? Jag trodde det var en familjeföreställning."

"Jag tror jag ska få dig inspärrad."

"Vad sa du? Du talar ju precis som om det var mig du menade... Simon. Det är väl inte på riktigt. Du blandar väl inte in..."

"Du är ett monstrum."

"Va? Nä, nu går det för långt."

"Läs rollen, för fan!"

"Det gör jag ju. Jag är högljudd, och jag är vulgär, och det är jag som bär byxorna i det här huset, eftersom någon måste göra det, men jag är inte något monstrum."

"Du är fördärvad, självsvåldig, viljestark, fräck, spritgalen..."

"Jaha, är hon det nu också? Räcker det inte med att han..."

"Akta dig Martha... jag sliter dig i stycken."

"Du är inte karl nog till det... Din... din... KUKFAN! Nä, det är ju rena våldspornografin. Jag vill inte att du ska vara

med i sån här smörja, Simon, hör du det. Vad ska mina föräldrar säga när dom kommer på premiären och har klätt upp sig och allting?”

Så var det över. Två år och fem veckor, fyra dagar och två timmar. Ett halvår senare träffade jag Ingeborg. Låter robust moderligt. Som ett gammalt huskors i en svensk pilsnerfilm. Men det var hon inte. Tvärtom hade hon mage att anklaga mig för att vara modersbunden bara för att jag tog hem smutstvätt och skitig disk i kassar till min mor en och annan gång. Vadå? Om min mor nu ville ställa upp på det var väl det bara bra. Skulle jag beröva henne enda möjligheten att vara till nytta efter att hon sjukpensionerats? Man ska väl kunna umgås över generationsgränserna utan att det ska kallas beroende! Men nej, det räckte inte för Ingeborg. Jag var tvungen att välja. Trodde jag. Men till slut valde Ingeborg bort mig. Fast jag försökte i alla fall arbeta vidare på förhållandet, trots att det gått i stå. Inte för att jag älskade henne direkt. Utan kanske mest för att jag är lite av rekordfreak. Förhållandet med min förra x-krok, Karin, hade ju varat i två år, fem veckor, fyra dagar och två timmar. Jag ville helt enkelt slå det rekordet. Det var som om jag skulle kvala in till en högre division bara jag fortsatte. Jag ville ha poäng. Så de sista veckorna blev jag mästare på att undvika ämnet separation. Jag hittade på vadsomhelst för att undkomma det oundvikliga. Hon ville tala ut och drog igång nattmanglingar för att få slut på infernot men jag skyllde på en ärftlig öronsjukdom som gjorde mig känslig för vissa frekvenser nattetid och att jag riskerade att få psoriasis om jag sov för lite. Men till slut föll jag på mållinjen. Hon gjorde slut precis innan två år, fem veckor, fyra dagar och två timmar hade gått. Just som vi var på väg att bryta mitt personliga. Så det gamla står sig än i dag.

Visst har jag försökt och bjudit hem tjejer på middag och så. Spelat Onassis. Här var en till exempel hemma på Boeuf Bourguignon med skaldjurssallad och Glace au four. Hon visade sig vara anorektiker. Skar lite och flyttade runt matbitarna på tallriken. Festligt. Sedan var här en på japansk kyckling med curry och cashewnötter. Hennes huvud svullnade upp till en badboll innan vi ens hade hunnit till efterrätten. Nötallergiker! Det blev ambulans till akuten. Romantiskt. Jag fick i alla fall se insidan av en ambulans. Och så visade det sig att jag kände ambulansföraren, han var gammal lekkamrat till mig. Kocke, som han kallades, bodde i stan, hade gift sig och fått tre söner som hette Hasse, Bosse och Nisse och skaffat en pekines som hette nåt i stil med Vollmar. Det kanske var Vollmar. Det blev i alla fall ett kärt återseende om än under något stressade former. Tjejen fick ju andningssvårigheter och höll på att kvävas. Jag fick hjälpa till med syrgasen och alla slangar. Det krävde sin man.

Så nog är kärleken ett arbete alltid. Men man måste ha talang i botten för att arbeta med något för att nå framgång. Det har inte jag. Jag saknar talang för kärlek. Jag är oförmögen att älska. Jag är oförmögen att älska... någon annan. Just så. Det har min mor sagt.

Jag borde kanske gå i terapi. Gnida lädersoffa i några år på socialens bekostnad. Fast då får det inte vara för någon av de där Konsum-psykologerna som skriver alla miniatyrböcker som ligger vid kassaapparaterna i bokhandlarna. Lär dig att älska dig själv, först då kan du älska någon annan, står det i dem. Och så ledsagat av vackra bilder som ska få en vänligt stämd till en själv. Sedan ska man lyssna på någon såsig kassetinspelning och ligga på sängen och högt upprepa för sig själv "Jag är en underbar människa värd kärlek för jag är en underbar människa", om och om igen. Som affirmation. Tills man

spyr. Det är det förresten något jag fick lära mig av min farbror. Han sa alltid: Ska man göra något ska man göra det tills man spy. Där har jag levt upp till släktens förväntningar. Det har blivit en del spyor genom åren. Och annat.

En tjej som jag var hemma hos en natt drog upp en kristall i rosenkvarts och började gnida kors och tvärs över min kropp. För att öppna mitt hjärta, som hon sa. Men det enda som hände var att jag blev pinknödig.

Anedoni kallar Woody Allen detta, alltså inte att vara pinknödig, utan oförmågan att kunna känna och njuta av lycka. Är man inte lycklig när man skrattar, då? Jo, man själv. När andra skrattar? Åt en? Som skådespelare är varje skratt en skänk från ovan, sägs det. Men innan jag blev skådespelare. Hu! En gång i skolan hade min mor övertalat läraren att låta mig uppträda på avslutningen. Jag skulle framföra en dikt utantill i aulan, vilket jag också gjorde. Det var bara det att jag glömde bort hela texten när jag stod vid podiet framför alla elever, och greps av panik. I stället för att gå och sätta mig och vara tyst forsade de mest otroliga ordkombinationer ur min mun. Det var som ett surrealistiskt vattenfall. Hela elevkåren och lärarkollegiet brast ut i skrattparoxysmer. Och inte blev det bättre av att rektorn med illa dold skadeglädje kommenterade min insats vid ett flertal tillfällen i sitt avslutningstal. Spefullt talade han om hela skolans näktergal och att han inte tidigare varit medveten om att ämnet "nonsens" fanns på schemat. Tack mor! Nu kom jag in på min mor igen. Det var inte meningen. Ni har hört henne många gånger. Fröken Ur. Det är säkert. De använde henne för rösten. Hon har fortfarande en enastående röst. Rent objektivt, alltså. Fantastisk. Och hon vet om det. Eller visste. Innan hon fick stroke.

Rösten. Den kalla rösten. Fröken Ur var hennes livs roll. Hennes enda. Ibland när man ringde hem svarade hon femton, fyrtiotre och tjugo, pip. Det var hennes sätt att vara lustig. Men hon hade även andra sätt. En gång när jag var liten och hade badat skulle hon torka mig med en badhandduk. Jag frös och hon gnuggade min kropp och rätt som det var reste sig picken nittio grader. Jag såg det och visste inte varför den gjorde så och blev liksom förtvivlad. Hon tog ett steg tillbaka och ställde sig och... skrattade. Jag kan ännu höra den kalla rösten eka i badrummet. Nu är du väl het nog. Hon ville bara alltför väl. Alltför väl. Invaderad integritet kallar de det, Konsum-psykologerna.

Jag läste lite psykologi en gång vid universitetet, på halvtid, för att bli klok på mig själv. Och kanske för att kunna rusta mig mentalt inför framtida katastrofer på relationsplanet. Jag ville skaffa mig svar som i sig var en moteld inför oväntade svek och bakhåll:

"Jag vill skiljas, Simon."

"Jaså du vill skiljas från mig, säger du. I egenskap av psykolog tror jag att du innerst inne på ett omedvetet plan egentligen inte alls vill skiljas men att du är rädd för att bli lämnad och därför väljer att själv bryta upp först."

"Jag står inte ut med dig, Simon."

"Jag tror snarare att det förhåller sig tvärtom att du inte står ut med dig själv men istället projicerar du detta på mig för att undermedvetet slippa ta itu med dina egna problem." Ungefär så skulle mitt försvar gå till. Jag såg det hela som en sorts advokatutbildning. Men det funkade inte. Jag blev inte klokare. Däremot förstod jag vad det var för människor som blev psykologer. De var alla besvikna över att de inte kommit in på läkarutbildningen. Det var den vita rocken de ville åt, men de hade inte tillräckligt höga betyg. Så det fick duga med psykologens plakett i porten, även om den inte smäller lika högt, status- och lönemässigt. När det

gäller människokännedom och vishet skulle jag tusen gånger hellre vända mig till Bussa-Nisse, den ende buss chauffören på Ven, ön där vi brukade hyra om somrarna när jag var barn. Bussa-Nisse, ja. Där har ni en människokännare. Men så har han också kört människor i hela sitt liv, till och från uppgång, nedgång och fall. Sett hur de tar sig upp i och ut ur bussen, hur de går, hur de talar och viktigast av allt: hur de är mot andra. Hur är man mot sin medmänniska egentligen? Mot alla sina medmänniskor. Bevärdigar du rockvaktmästaren ett leende när du hänger in rocken på krogen? Ser du kyparen i ögonen när du beställer? Hur är ditt handslag? Kan du verkligen omfatta det faktum att även kassörskan på posten har en själ? Hör du på din partners andning när hon somnat? Undrar du över vad hon drömmer om? Finns hon i dina drömmar?

En gång när jag var ihop med Karin hade jag en mycket erotisk dröm. I drömmen bodde jag på hotell med badrum i korridoren och när jag med necessären i handen gick förbi ett av rummen i min pyjamas, stod dörren på glänt och jag kunde känna en förförisk parfym genom dörrspringan. Jag kikade in. Ingen var där men på en stol låg ett par trosor. Jag gick in. Strax dök en naken kvinna upp från duschen. Hon blev inte förskräckt av att se mig, snarare reagerade hon som om hon hade väntat på mig. Jag hade aldrig förr sett henne. Hon la sig ner på sängen och jag blev omåttligt upphetsad. Hon lutade sig bakåt i en båge och blottade hela sitt kön. Hennes bröst var vita och stod upp som tiggande hundvalpar. Jag la mig ner bredvid henne och skulle precis rulla över mot henne... då jag väcks ur min dröm av ett skrik från Karin från andra sidan dubbelsängen. Hon skriker att hon har kramp i foten! Vad tusan?! Kramp i foten nu? Mitt i natten? Min dröm upplöses i intet. Hotellrum och kvinna försvinner som i ett töcken

och jag måste sätta mig upp och knåda hennes fot för att krampen ska släppa. Här har man just gått i säng med en drömkvinna, så ett tu tre måste man bryskt avbryta akten och i stället börja massera en annan hysterisk tjejs valkiga fot bara för att vi råkar vara ihop.

Varför skulle hon få kramp just då? Spionerade hon på mina drömmar? Kunde hon inte ha väntat en halv minut till? Nu blev jag snuvad på konfekten. Sånt kan verkligen få en på dåligt humör.

Och inte gick det att förklara heller. Jaha, vem var hon på hotellet, då? Hon var ingen speciell, jag hade ju aldrig sett henne förr. Plötsligt var man inbegripen i ett svartsjukedrama och jag var bov bara för att jag drömt och sedan varit ärlig nog att berätta om det. Men nej, ärlighet uppskattas inte.

Ibland får jag för mig att jag drömmer mig fram i livet. Att jag är en enda vandrande dröm på väg genom tillvaron. Jag räknar liksom egentligen inte ut saker. Jag drömmer fram dem. Drömmarna styr hela min tillvaro.

Den allra största drömmen är den vi drömmer på teatern. Det är därför jag känner mig så hemma där. I detta den kontrollerade drömmens hus. Där vi får drömma om samma dröm gång på gång på gång. Med möjligheten att förbättra den varje kväll.

Skådespelare har mer aktivt driftsliv än andra, sa Karin alltid när hon var arg på mig. Att vår tillvaro styrs av vårt kön. Jag vet inte. Kanske har hon rätt. Men även om det var så skulle jag aldrig erkänna det; Könets drömmar får vi leva ut på scenen. Köttet lust och själens obotliga ensamhet, står det i *Gertrud*, som jag aldrig fått spela i. Pjäsen av Hjalte Söderberg. Ja, han kallades för Hjalte av sina vänner. Och jag tillhör hans vänner. Han sa också:

”Nu när jag fyllt sextio har jag lyckligtvis sluppit potensens slaveri.” Ur den aspekten skrämmer inte

ålderdomen mig. Det ska rentav bli skönt att bli befriad från köttets tyranni. Någon gång... långt fram i tiden.

Ännu skönare ska det bli att en gång till slut få bli befriad från slumpens tyranni. Att livet är förgängligt skrämmer mig nämligen inte, utan snarare att det egentligen kan bli hur som helst. Av tiotusen spermier är det bara en som träffar ett ägg. Varför just den? Så föds vi till en miljö som verkar helt godtyckligt vald. Vi är en liten bricka i slumpens spel. Från det vi av storken släpps ner genom skorstenen i ett hem, tills det att vi sitter i dödens väntrum på ett ålderdomshem tillsammans med fullständiga främlingar på en plats som egentligen är totalt godtycklig, ögonblicket innan vi lämnar krematorieskorstenen som en tunn blå rök. Hela livet. Kaos i arbete, tillfälligheternas spel.

Sedan slutet av sextiotalet har jag trott på Darwin, the survival of the fittest. Innan dess trodde jag på far, guds självutnämnde ställföreträdare på jorden. Men idag tror jag mer på tillfälligheterna. Och vetenskapen håller med, har jag läst i en populärvetenskaplig tidskrift.

Men den goda slumpen, eller den onda slumpen. Finns den? Knappast. Det är vi som förser slumpen med recension, efteråt. Det var de slutsatser jag drog av artikeln. Jag är tidskriftsjunkie. Jag kan läsa hur många som helst när jag är på det humöret.

Slumpen fascinerar mig. Min farfars äldre bror Axel hade utvandrat till Amerika och det sista man hört från honom tydde på att han bodde i Minneapolis. Tjugo år efter att brodern utvandrat beger sig farfar Ernst iväg till Amerika. Han åker givetvis till Minneapolis. Och tar in på det mest centrala hotellet, från vars entré man ser alla som går förbi på huvudgatan. Efter att han checkat in, tar han ett bad och sätter på sig sin nya kostym och går ner och sätter sig och väntar i lobbyn.

Farfars bror Axel har nu för länge sedan lämnat Minneapolis och bor i en helt annan stad. Men en dag, en gång om året, åker han dock till Minneapolis i affärsärenden.

Farfar har inte suttit i receptionen i mer än en halv timme när han får se Axel komma gående uppför trottoaren utanför fönstret. Det råkar nämligen vara just den dag då brodern är i Minneapolis. Och så möts de igen efter alla år. Tack vare slumpen. Ja, det är fullständigt sant. Och lika fullständigt skrämmande.

Jag sitter också här i mitt skyltfönster och väntar på att slumpen ska förse mig med den rätta. Redan i kväll. Jag väntar på henne. Här vid mitt köksbord.

Jag vill inte betvinga slumpen genom att försöka bringa ordning i kaos. Rädslan för det ovissa gör inte att jag springer till spåtanter för att få mitt horoskop ställt. Jag vill inte till varje pris lägga järnvägsräls in i framtiden. Jag betvingar rädslan på ett annat vis. Genom att bejaka slumpen. Jag utsätter mig för dess krafter.

Jag ser till att befinna mig på platser där vem som helst kan stöta ihop med mig. Där vad som helst kan inträffa. Där pendeln kan få fritt spelrum mellan liv och död. Om Det Oförmodade knackar mig på axeln vill jag ha sinnesnärvaro nog att kunna vända mig om, le, fimpa en fiktiv cigarett och säga:

"Där är ni ju, fröken Slump. Jag trodde aldrig att ni skulle komma?" Det är det jag övar mig på och ständigt repeterar inför... det där magiska mötet. Den där knackningen. Då ska jag vara redo.

Jag sitter inte hemma mellan fyra väggar i onödan, gräver inte ner mig i plikter om jag inte är absol ut tvungen. Jag reser, jag byter miljö, sammanhang, går på ständigt nya gator och ständigt nya kaféer. Jag är en rastlös kula i livets flipperspel, eller en skenande radiobil på ett

evigt nöjesfält. Runt, runt, krock, krock, runt, runt. Vidare, vidare. Allt hastigare.

Dock; närhelst en människa höjer hastigheten måste man vara beredd att fråga: vad flyr du ifrån? Du flanerar inte längre, min vän. Du har lämnat flanörens tempo bakom dig. Varför? Vem tror du att du lurar? Dig själv?

Jag måste vara beredd att acceptera tanken att jag flyr från mig själv. Och inte vore det konstigt. Ty är det någon jag är trött på så är det mig själv. Trött på att möta detta ansikte varje morgon i badrumsspeglarna, att jämt bära mina gamla attityder som utnötta klädespersedlar, dessa tankar som maler på tomgång, hit och dit i skallen, trött av att höra denna människas röst varje dag, detta tonläge som till slut bara är som en viljelös vindpust över klotet.

Tack och lov har jag teatern, en och annan gång, när ödet vill mig väl. Då kan jag överraska mig själv, låta nya roller eller andra röster tala genom min mun, låta dem säga saker jag aldrig skulle säga eller ens kunna tänka ut. Det är ett privilegium vi har, på teatern. Den stora nåden.

Hade jag blivit intervjuad om min debut som skådespelare hade jag svarat så här. Det var under en gymnastiktimme i skolan. Vi spelade fotboll och jag stod i mål. Motståndarlaget pressade och vid frisparkslinjen skjuter deras högerforward en boll i en vid båge mot mål. Från min position mitt i målet bedömer jag att bollen ska passera precis utanför min vänstra stolpe. Men i stället för att låta den gå ut kastar jag mig och hänger ett ögonblick i luften innan jag med fingertopparna stöter ut bollen över kortlinjen. Det var rena baletten, en komplett onödig fast estetiskt fulländad räddning. Bollen skulle ändå gå ut. Men jag målade räddningen som ett balanserat, kroppsligt picassoiskt streck i luften – ett propagandanummer för mig själv – en skådespelarinsats på fotbollsplan! Alla skolämnena

är ämnen inom vilka en skådespelare kan födas och göra sina första lärospån. Slut intervju.

Jag hade ett piano. Men det är borta nu. En pensionerad pianotekniker brukade komma hit, stämma det och byta strängar: Sture Loman – han var vän till familjen. Han har stämt vårt piano sedan jag var barn. Han har alltid funnits. När han som bäst höll på att spänna den låga F-strängen föll han ihop bara och slutade andas. På mattan. Jag fattade ingenting men det visade sig att han haft hjärtfel och blivit felmedicinerad.

Han dog inför mina ögon. Det hände för bara några månader sedan. Jag har inte varit mig själv sedan dess. Klandrat mig själv har jag gjort, för att jag bodde fyra trappor upp utan hiss.

Denne pianostämmare var som en gud. Han kom regelbundet och höll ordning på hela mitt universum med sin stämgauffel, han spände och stämde närhelst det blivit oharmoniskt. Det var som om hela världsalltet rymdes i det där pianot. Som om musiken var allt. Och att det dog med honom.

Jag var tvungen att sälja pianot. Varje gång jag såg det, eller spelade på det, kände jag mig skyldig. För att jag beställt hit den gamle mannen. Som tog jobbet svart, trots att han var sjukpensionär och egentligen hade slutat arbeta.

Nu är det slut på pianomusiken. Men om några minuter kommer hon.

Jag känner matoset genom näsborrarna. Jag har satt fläskharen i ugnen tillsammans med bakpotatisen. Då jag fyllde arton och skulle ta steget ut ur boet kallade min mor mig till sig för att ge mig råd. När du nu ska bo själv och ämnar börja träffa flickor, sa hon, är det bäst att du åtminstone lär dig en maträtt som fungerar. En middag är

nämligen allt som krävs. För vadå, frågade jag vetgirigt. Det märker du nog, var det svar jag fick.

”Det är som på teatern. Det gäller att duperas”, sa alltid min mor. ”Skenet ska bedra. En simpel rätt kan med enkla medel fås att verka avancerad och exklusiv. Det gäller bara att jobba en aning med utanpåverket. Sniglar har ju sina skal, kräftor, hummer och krabba tillhör skaldjuren. De är idealiska”, sa hon med sin kyligt vackra röst. Och fortsatte, som ur en kokbok. Hon älskade att docera.

”Forcering av skalen ger ätandet drag av förspel. Men om man nu inte har tillgång till skaldjur kan man mycket väl ta fläskkött. Man ger köttet ett snitt med en kniv, varpå det uppstår en lång ficka på köttslamsans rygg. Denna ficka fyller man med färsk salvia. Sedan håller man på svartpeppar och strör salt i såret så att säga innan man slutligen syr igen haren. Detta sker med björntråd, vilken på sjömäns vis viras runt köttet för att slutligen fästas i en enkel knut längst ut. Fläskharen placeras därefter på en lätt smörad plåt och ställs i ugnen i cirka 175 grader. Anrättningstiden är fyrtio minuter. Att avsnöra rätten efter att den lagats är ungefär lika krångligt som att få av skal från skaldjur varför denna rätt borde vara jämställd med skaldjur ur förförelsesynpunkt.”

Vad jag nu ska med det till. Jag är ju oförmögen att älska, någon annan... än henne. Så var det! Det var så hon sa. Min mor. Innan hon fick en hjärnblödning, blev virrig och hamnade på det där hemmet för dementa. Som jag ibland besöker.

Jag är nervös. Jag är rädd för att misslyckas, som jag gjort så många gånger förut. Inte med fläskharen. Den blir säkert god. Men om hon kommer vet jag hur svårt det blir. Att vara jag. Att låta som mig själv. Enbart. Som en enmanspjäs inför en publik bestående av en person. Och ännu värre... att bli publik.

Min enda tröst är att varken hon eller jag vet vad vi kan vänta oss. Jag har ju alltid valt flickor efter principer. Som om jag bockat av en checklista. Hon ska helst vara söt, rolig, intelligent, charmig, förtjusande, godhjärtad, ömsint, musikalisk, fantastisk, sexig, blond, brunett, kramgo, säker, läcker, underbar, trevlig, fantasifull, vacker, festlig, härlig, flott, tjusig, och så vidare. Inte denna gång.

Jag hade gått ner till Stortorget för att gå på apoteket när jag fick syn på henne. Hon var polis och satt till häst. Runt statyn hade folk samlats för en demonstration. *Reclaim the streets* stod det på en banderoll. Plötsligt var det som om jag inte längre kunde bemästra mig själv. Jag gick rakt fram till hästen och riktade mig till kvinnan i sadeln.

"Vill du äta middag med mig?"

"Det vet jag inte. Vi känner ju inte ens varann." Hon såg vaksamt ner på mig.

"Hemma hos mig, fredag klockan åtta? Så kan vi lära känna varandra."

Hörde jag mig säga. Jag vet inte varifrån det kom. Jag bligade upp på henne där på hästryggen. För ett ögonblick satt hon alldeles stilla, som en ryttarstaty.

"Kanske det", sa hon och log mot den manlige drabanten som satt bredvid henne till häst med öppen mun.

"Jag heter Simon Ask. Bor på Södra Förstadsgatan 84."

Så satte demonstrationen sig i rörelse och poliserna fick hålla i tömmarna för att hästarna inte skulle bli oroliga. Plötsligt brann en smällare av snett bakom. Hennes häst stegrade sig, skrämd och satte av mot folkhopen. Folk skrek och for åt alla håll i det kaos som utbröt. Själv kastade jag mig in i en port.

Dagen efter läste jag i tidningen och konstaterade att det som kunnat sluta med katastrof bara blev två chockskadade gymnasieelever med näsblod.

Jag vet inte om hon kommer. Men nu är maten klar och klockan... åtta. Jag har kavlat ner ärmarna. Jo, banne mig om det inte ringer på porttelefonen.

Hallå?

"Det är från polisen."

II

Kapitel 1

Så flyttade vi ihop, Lisen och jag. Hon red så att säga rakt in i mitt liv. Ni kan se scenen framför er. Ny lägenhet. Flyttkartonger, möbler. Och så måla vitt, överallt. Till och med i garderoben. Jag kan inte förstå tjejer där. Varför måste man måla vitt i garderoben. Det är lika meningslöst som att måla insidan av en stövel.

Jo, det är trevligt. Trevligt. Vad är det annat än ett mantra. Som beskriver ett kvinnligt nirvana. Detta ord går som en röd tråd genom deras liv. Om man sitter i en tandläkarmottagning och råkar bläddra i en damtidning. Nog är det trevligt som gäller i varenda artikel; blomsterarrangemang, möblering, örträdgård, fruktodling, nytt kök, rätt färger, gardiner, drejning, växtfärgning, prydnader, mat och dryck, belysning, kuddars utseende och placering. Allt går ut på att uppnå trevlighet. Ingen äter för att hon är hungrig, ingen dricker vin för att bli berusad och kåt. Ingen är heller någonsin arbetslös i de tidningarna. Allt är bara riktigt äckligt genomtrevligt.

Sju månader av förälskelse fick vi i den där nyvitmålade lägenheten. Jag har aldrig älskat en lägenhet så mycket som denna under det där halvåret. Jag var nästan lika kär i lägenheten som i min flickvän, Lisen. Vi kunde sitta uppe om kvällarna och bara lyssna på gamla skivor och dricka rödvin. Ibland steg jag inte upp alls på morgonen när hon hade gått iväg till sitt jobb. Jag låg bara kvar i sängen och läste tidningen och var lycklig. Jag har aldrig heller varit så samhällsorienterad som då. Jag kunde lusläsa tidningen ända fram till lunch. Då kom hon hem med någon baguette

eller så tog vi en skål fil. Så satt vi och höll om varandra tills hennes lunch var slut. Och drömde om en västindisk ö, där jag på fullt allvar var övertygad om att vi en dag skulle hamna. Vi satt i det soliga köket. Eller på balkongen, den underbara balkongen. För mig är det den yttersta lyx: bad, brödrost och balkong. De tre B:na. Allt annat kan jag undvara. Utom min kajak.

Det hade börjat flera år tidigare. Jag köpte en träkajak av en man som jag bodde granne med. Jag hade alltid drömt om att ha en egen kajak. Och Malmös kanalsystem var idealiskt för paddling. Man kunde ta sig runt under broarna, som en Tom Savvyer nerför Mississippifloden, utmed kanalbranterna, genom parkerna, förbi gatorna och till havet om man ville det. En gång hade jag paddlat genom Stockholms skärgård ända till Åland och tillbaka. Det var mödosamt, det gör jag aldrig om. Men att ligga och kajka runt i kanalerna i Malmö var oslagbart. Det förhöjde varje känsla. Om Lisen var på jobbet kunde jag gå ner till kanotklubbens brygga längst ner i Kungsparken där jag hade kaj åken. Med en arm bar jag den till vattnet och tog mig sedan ner i sittbrunnen från en rank barkass. Redan det var svårt. Två tag med paddeln bara och kajaken gungade redan långt ute, mittströms i kanalen. Själva paddlingen i sig var den stora utmaningen; rak i ryggen, med måttfulla, subtila rörelser sänker man höger paddelblad, vrider vänster handled och i en koordinerad dubbelarmrörelse i form av en åtta låter man andra änden av paddeln göra samma sak på motsatta sidan. Det är en konst som kräver hela ens uppmärksamhet, all koncentration. Och just därför så skön. Två timmars paddlande och du är en ny människa, pånyttfödd.

Men det vackraste av allt: självförglömmelsen. Att bara sitta där, bli ett med lugnet, den monotona rörelsen som förflyttar dig framåt, över vattenytan som under

meditation, yoga. Det är ett synnerligen rofyllt sinnestillstånd som lyfter en människa över jordisk ängslan och vardagens bekymmer.

Redan som mycket liten hade jag fantiserat om att jag var en indian som paddlade på sjöar. Nu hade jag blivit den där indianen. Tyst, undan stadens högljudda larm tog jag mig fram. Det enda ljud som åstadkommes är när paddelbladet klyver vattenytan och vattendroppen glider nerför paddeln för att slutligen leta sig ner i sittbrunnen, där du sitter med fötterna på fotspjärnet och rumpan pressad mot kajakens platta botten.

Att paddla är en balansakt. Man lär sig ha tyngdpunkten i pungen. Är man fladdrig och känner sig ofokuserad kan det vara skönt att bege sig ut; man samlar sin energi och centreras, man hittar sin mittpunkt, centrum. Jag hade fallit i ett antal gånger i början, innan jag vant mig och lärt mig hålla balansen. Men efter några år hade paddlandet blivit ett naturligt sätt att ta sig fram på. Och jag kunde längta efter de där stunderna när jag fick ge mig ut. Mina ensamma lyckostunder. Lisen hade försökt några gånger men inte fått till det och jag kände väl att detta var mitt privata lyckopiller. Hon lät mig ha paddlandet ifred.

Men att paddla kunde inte fylla det hål som bristen på arbete skapat. Snart nog skulle min arbetslöshet komma att plåga mig, lägga sordin på vårt förhållande. Det var inte det att jag inte var firad skådespelarstjärna. Det kunde jag leva utan. Det var känslan av att inte höra till, inte någonsin självklart vara väntad någonstans. Det kunde göra mig nedstämd. Inte otrygg. Inte rädd. Inte ångestfylld. Bara trött och ensam.

För att försörja mig har jag i brist på teaterroller i perioder varit tvungen att söka annat. I de sena tonåren höll jag kurser i pianospel i olika bildningsförbunds regi. Tio timmar i veckan ägnade jag åt att visa hur man gjorde.